

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙
เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

สำนักงานประกันสังคมได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๖๐๒/๔๒๓๖๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ด้วยคณะกรรมการประกันสังคมและที่ปรึกษา (ชุดที่ ๑๓) มีมติในการประชุมครั้งที่ ๒๒/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เห็นชอบในหลักการการขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และขยายกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ และให้สำนักงานประกันสังคมดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ ให้สำนักงานประกันสังคมหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับการขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ และการขยายกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ว่าสามารถดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๑/๒๕๖๐ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ลงวันที่ ๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้เพียงใด

สำนักงานประกันสังคมพิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ สำนักงานประกันสังคมได้รับข้อเรียกร้องจากผู้ประกันตนจำนวนมากที่ไม่สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ได้ภายในหกเดือนนับแต่วันสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน และจากการประมวลผลข้อมูลจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ที่ไม่ส่งเงินสมทบภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ พบว่ามีจำนวนกว่า ๗๐,๐๐๐ ราย

ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือเยียวยาผู้ประกันตนให้ได้กลับเข้าสู่ระบบประกันสังคม สำนักงานประกันสังคมจึงเห็นควรให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ และขยายกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ ดังนี้ กรณีการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ นั้น ให้ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ ซึ่งความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงเนื่องจากสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ประสงค์จะเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ และจะต้องแสดงความจำนงเพื่อสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ภายในหกเดือนนับแต่วันสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง ได้รับการขยายกำหนดเวลาดังกล่าว โดยให้แสดงความจำนงได้ภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔ และกรณีการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ให้ได้รับการขยายกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบ สำหรับเงินสมทบที่ต้องนำส่งประจำงวดเดือนมีนาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยให้นำส่งเงินสมทบได้ภายในวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๑๒/๒๒ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำหรับการยืมการขยายกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ นั้น สำนักงานประกันสังคมขอหารือปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับใช้มาตรา ๘๔/๒ ดังนี้

๑. หากมีการออกประกาศกระทรวงแรงงานเพื่อขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ แล้ว ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งไม่ส่งเงินสมทบหรือส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดไว้เดิมจะต้องจ่ายเงินเพิ่มตามมาตรา ๓๙ วรรคสี่ หรือไม่ และกรณีที่สำนักงานประกันสังคมเห็นว่าผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่มเนื่องจากการขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบมีผลทำให้กำหนดเวลาเดิมสิ้นผลไป โดยสามารถนำส่งเงินสมทบได้ตามกำหนดเวลาที่ขยายหรือเลื่อนไปใหม่ แต่ปรากฏว่าผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ที่ยังไม่ได้ส่งเงินสมทบหรือส่งเงินสมทบยังไม่ครบจำนวนที่ต้องนำส่ง ต่อมาได้นำส่งเงินสมทบในภายหลังพร้อมเงินเพิ่มไปแล้วก่อนมีการบังคับใช้มาตรา ๘๔/๒ สำนักงานประกันสังคมจะต้องคืนเงินเพิ่มดังกล่าวให้กับผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ หรือไม่

๒. หากมีการออกประกาศกระทรวงแรงงานเพื่อขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ แล้ว จะมีผลทำให้ผู้ที่สิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ก่อนออกประกาศดังกล่าว เนื่องจากไม่ได้ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกันตามมาตรา ๔๑ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือภายในระยะเวลาสิบสองเดือนส่งเงินสมทบมาแล้วไม่ครบเก้าเดือนตามมาตรา ๔๑ (๕) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มีสิทธิกลับเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ เมื่อมีการนำส่งเงินสมทบครบในงวดที่ยังไม่ได้นำส่งได้หรือไม่ และจะถือว่าการออกประกาศนั้นเป็นการยกเว้นเหตุแห่งการสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๑ (๔) หรือ (๕) หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานประกันสังคม โดยมีผู้แทนกระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานประกันสังคม) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับใช้มาตรา ๘๔/๒ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๑/๒๕๖๐ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ลงวันที่ ๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตามที่สำนักงานประกันสังคมขอหารือ นั้น สืบเนื่องจากสำนักงานประกันสังคมประสงค์จะออกประกาศกระทรวงแรงงานเพื่อขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ เพราะเหตุจำเป็นเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทั้งนี้ ในการพิจารณาเพื่อออกประกาศนั้น สำนักงานประกันสังคมมีปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบในทางกฎหมายกรณีที่มีการขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาประเด็นที่ข้อหารือดังกล่าวแล้ว เห็นควรกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณารวมสองประเด็นและมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีที่สำนักงานประกันสังคมจะออกประกาศกระทรวงแรงงานเพื่อขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ นั้น ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งไม่ส่งเงินสมทบหรือส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดไว้เดิมจะต้องจ่ายเงินเพิ่มตามมาตรา ๓๙ วรรคสี่ หรือไม่ และกรณีที่ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งได้นำส่งเงินสมทบพร้อมกับเงินเพิ่มไปแล้วก่อนจะมีการออกประกาศดังกล่าว สำนักงานประกันสังคมจะต้องคืน

เงินเพิ่มหรือไม่ เห็นว่า การขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบของผู้ประกันตน ตามมาตรา ๓๙^๑ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒^๒ เพราะเหตุจำเป็นเนื่องจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ นั้น โดยผลในทางกฎหมายของบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมทำให้กำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบเดิมได้ขยายหรือเลื่อนออกไปจนถึงกำหนดเวลาใหม่ ตามที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลานั้น ดังนั้น เมื่อวันที่ ต้องนำส่งเงินสมทบได้ขยายหรือเลื่อนออกไปตามมาตรา ๘๔/๒ แล้ว ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งไม่ส่ง เงินสมทบหรือส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดเดิม จึงไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่มตามมาตรา ๓๙ วรรคสี่

สำหรับกรณีที่ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งได้นำส่งเงินสมทบพร้อมกับเงินเพิ่ม ก่อนที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบ ดังกล่าว สำนักงานประกันสังคมจะต้องคืนเงินเพิ่มหรือไม่ นั้น เมื่อได้ให้ความเห็นแล้วว่า ผู้ประกันตน ตามมาตรา ๓๙ ซึ่งไม่ส่งเงินสมทบหรือส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดเดิม ไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่ม อันเนื่องมาจากกำหนดเวลาเดิมอันเป็นเหตุให้ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ต้องจ่ายเงินเพิ่มนั้นได้ถูกแทนที่ ด้วยกำหนดเวลาใหม่ ดังนั้น ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งได้นำส่งเงินสมทบพร้อมกับเงินเพิ่ม ก่อนที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบ ดังกล่าว จึงมีสิทธิได้รับเงินเพิ่มที่ได้จ่ายไปแล้วคืน ส่วนการคืนเงินเพิ่มนั้น แม้ว่าพระราชบัญญัติ ประกันสังคมฯ ไม่ได้บัญญัติกรณีการคืนเงินเพิ่มไว้ แต่เมื่อไม่มีเหตุที่จะให้ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ จ่ายเงินเพิ่มแล้ว จึงเป็นกรณีที่สำนักงานประกันสังคมไม่อาจรับเงินเพิ่มไว้ได้และต้องคืนเงินเพิ่มดังกล่าว

มาตรา ๓๙ ผู้ที่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ โดยจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า สิบสองเดือน และต่อมาความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๘ (๒) ถ้าผู้นั้นประสงค์จะเป็นผู้ประกันตน ต่อไป ให้แสดงความจำนงค์ต่อสำนักงานตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนดภายในหกเดือนนับแต่วันสิ้นสุดความเป็น ผู้ประกันตน

จำนวนเงินที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบที่ผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่งต้องนำส่ง เข้ากองทุนตามมาตรา ๔๖ วรรคสาม ให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเหมาะสม กับสภาพทางเศรษฐกิจในขณะนั้นด้วย

ให้ผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่งนำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละครั้งภายในวันที่สิบห้า ของเดือนถัดไป

ผู้ประกันตนตามวรรคหนึ่งซึ่งไม่ส่งเงินสมทบหรือส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ตามวรรคสาม ต้องจ่ายเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสองต่อเดือนของจำนวนเงินสมทบที่ยังมิได้นำส่งหรือของจำนวน เงินสมทบที่ยังขาดอยู่นับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบ สำหรับเศษของเดือนถ้าถึงสิบห้าวันหรือกว่านั้น ให้นับเป็นหนึ่งเดือน ถ้าน้อยกว่านั้นให้ปัดทิ้ง

มาตรา ๘๔/๒ ในกรณีมีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๙ หรือมาตรา ๔๗ ออกไปได้ตามความเหมาะสม หรือจำเป็น

ประเด็นที่สอง กรณีที่สำนักงานประกันสังคมจะออกประกาศกระทรวงแรงงานเพื่อย้ายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ นั้น ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงตามมาตรา ๔๑ (๔) หรือ (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ แล้วแต่กรณี ก่อนที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบตามประกาศที่จะออกดังกล่าว จะมีสิทธิกลับเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ เมื่อมีการนำส่งเงินสมทบครบในงวดที่ยังไม่ได้นำส่งได้หรือไม่ เห็นว่า เมื่อรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาการนำส่งเงินสมทบโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๔/๒ แล้วจึงไม่อาจถือได้ว่าผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ซึ่งยังไม่ได้ส่งเงินสมทบรายเดือนตามมาตรา ๓๙ วรรคสาม เป็นผู้ไม่ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกัน หรือภายในระยะเวลาสิบสองเดือนส่งเงินสมทบมาแล้วไม่ครบเก้าเดือนตามมาตรา ๔๑ (๔) หรือ (๕) แล้วแต่กรณี เพราะยังเป็นช่วงเวลาที่ยังเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ มีสิทธิจะนำส่งเงินสมทบได้ตามที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีขยายกำหนดเวลาออกไป ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ จึงยังไม่เป็นบุคคลตามมาตรา ๔๑ (๔) หรือ (๕) ดังนั้น ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ จึงยังไม่สิ้นสุดลง

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มกราคม ๒๕๖๔

โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

มาตรา ๔๑ ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ สิ้นสุดลง เมื่อผู้ประกันตนนั้น

(๑) ตาย

(๒) ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ อีก

(๓) ลาออกจากความเป็นผู้ประกันตนโดยการแสดงความจำนงต่อสำนักงาน

(๔) ไม่ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกัน

(๕) ภายในระยะเวลาสิบสองเดือนส่งเงินสมทบมาแล้วไม่ครบเก้าเดือน

การสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนตาม (๔) สิ้นสุดลงตั้งแต่เดือนแรกที่ส่งเงินสมทบ และการสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนตาม (๕) สิ้นสุดลงในเดือนที่ส่งเงินสมทบไม่ครบเก้าเดือน

ในกรณีที่ผู้ประกันตนที่สิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนตาม (๓) (๔) และ (๕) ได้ส่งเงินสมทบครบตามเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดสิทธิตามบทบัญญัติในลักษณะ ๓ แล้ว ให้ผู้นั้นมีสิทธิตามบทบัญญัติในหมวด ๒ หมวด ๓ หมวด ๔ และหมวด ๕ ต่อไปอีกหกเดือนนับแต่วันที่สิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน